

Nr 420

Av herr Regnéll m. fl., angående en förutsättningslös prövning av behovet av en fortsatt reglering av kapitalrörelserna.

Lika lydande med motion nr 361 i Första kammaren)

Det råder allmän enighet om att den handelspolitiska utvecklingen i Europa och för övrigt i stora delar av världen lett till ett ökat ekonomiskt och ekonomisk-politiskt beroende länderna emellan. Det är naturligt, att detta ökade beroende kommer till uttryck i strävanden att förenhetliga normerna för det ekonomiska handlandet, på sikt sett också på den ekonomiska politikens område. Detta ökade beroende har på senare tid också kommit till synes i åtgärder flerstädes i Europa för att frigöra de internationella kapitalrörelserna.

För något mer än ett år sedan antog OEEC en stadga med regler för medlemsländernas liberaliseringspolitik i fråga om kapitalrörelserna. Denna stadga var en naturlig följd av de liberaliseringssträvanden som OEEC framgångsrikt lett på varuhandelns och de löpande betalningarnas område. Orsaken till att kapitalliberaliseringen kommit så att säga i tredje hand grundar sig sålunda icke på att denna fråga bedömts som mindre betydelsefull utan på det förhållandet, att liberaliseringen av kapitalrörelserna byggts på en genomförd liberalisering av handel och betalningar.

OEEC:s stadga om kapitalrörelserna innefattar en mängd ganska långtgående åtaganden från medlemsländernas sida. Där sägs sålunda, att direkta långfristiga investeringar skall vara helt liberaliserade liksom överföringar av vinster och hemtagning av investerat kapital i de fall att investeringen likvideras. Stadgan innehåller vidare stadganden beträffande en, om också icke fullständig, frigivning av de mer indirekt betonade investeringarna, t. ex. i form av värdepappershandel över gränserna. Inom kort kommer stadganden om krediterna mellan länderna att beslutas. Även om OEEC-stadgan inte innehåller absolut bindande regler utan närmast är att betrakta som rekommendationer till vilka för övrigt länderna kan knyta reservationer, så kan ändå sägas, att stadgan är av utomordentligt värde som ett uttryck för ländernas vilja att liberalisera kapitalrörelserna sig emellan.

Betydligt längre än OEEC-stadgans bestämmelser — och helt naturligt med bindande kraft — har sexstatsunionens länder gått i sin överenskommelse om genomförande av kapitalliberaliseringen inom unionen enligt Rom-fördragets bestämmelser. Det heter häri att kapitalrörelserna gradvis skall liberaliseras i den mån liberaliseringen är nödvändig för att den

gemensamma marknaden skall fungera väl. Redan i början av förra året hade unionens medlemmar kommit till den slutsatsen, att en ganska långtgående liberalisering blivit nödvändig för att unionens syften skulle kunna uppnås. Man har emellertid ansett att liberaliseringen måste genomföras med en viss försiktighet så länge medlemsländernas ekonomiska politik ännu inte samordnats. Det är av intresse att konstatera att medvetandet härom sålunda inte har hindrat sexstaterna från en långtgående liberalisering av kapitalrörelserna.

Hur är då läget inom EFTA-länderna? Beträffande de allmänna förhållandena i fråga om kapitalets frihet inom EFTA-länderna kan som regel konstateras, att liberaliseringen inte är lika långt kommen som inom länderna tillhörande sexstatsunionen. Undantag från denna regel är givetvis Schweiz, där kapitalliberaliseringen i princip är fullständig. Den enda inskränkning som existerar innebär, att utländska låneemissioner i Schweiz till ett större belopp än 10 milj. Sfrs måste godkännas av nationalbanken. Övriga EFTA-länders inställning till kapitalrörelser i form av direkta investeringar är i princip positiv, och praxis hos nationalbankerna i fråga om tillstånd för genomförande av sådana investeringar är som regel liberal. Sverige är det enda land — inte endast inom EFTA utan inom hela OEEC-området — som presenterat en reservation till OEEC-stadgan vad gäller dessa bestämmelser om direkta investeringar. Reservationen gäller den punkt i stadgan enligt vilken likvidation av direkta investeringar tillåts och transfereringar av behållningarna skall ske till vilket annat OEEC-land som helst. Här har nämligen Sverige förklarat, att detta får ske under normala förhållanden, men att man förbehåller sig rätten att vägra hemtagning av sådant likviderat investeringskapital vid en tidpunkt, då situationen på valutamarknaden är onormal.

Skillnaden mellan sexstatsunionen och EFTA när det gäller kapitalets integration framgår konkret också därav, att det med undantag för Schweiz endast är i sexstatsunionens länder som investmentfonder för utländska värdepapper fått någon betydelse. Vid årsskiftet 1959/60 uppgick de europeiska fondernas sammanlagda förvaltningskapital till drygt 10 miljarder kr., varav den överväldigande delen placerats i aktier. Dessa fonder, som till största delen ägs av småsparare genom deras innehav av fondandelar, har byggts upp huvudsakligen under de allra senaste åren och är ett uttryck för den snabba takt, varmed de internationella kapitalrörelserna ökat på senare tid. För Västtysklands del t. ex. har fondernas förmögenhet vuxit från endast ett par hundra milj. DM 1958 till 2 500 milj. DM i mitten av 1960.

Ett studium av Sveriges inställning till internationella kapitalrörelser ger vid handen, att vårt land tillhör de mer restriktiva bland EFTA-länderna. Detta gäller både om man ser på den formella attityden, d. v. s. de

reservationer som Sverige presenterat gentemot OEEC-stadgan, och om man ser till den praxis som tillämpas.

Många skäl talar för att vårt land bör eftersträva en ökad liberalisering av kapitalrörelserna till och från Sverige. Dessa skäl är både av samhälls-ekonomisk natur och mera integrationspolitiskt betonad natur. De samhällsekonomiska skälen är hänförliga till den knapphet som råder på kapital i vårt land. Det är ju sannolikt, att denna knapphet kommer att bestå under överskådlig tid och ytterligare accentueras genom de anspråk, som riktas mot vårt land genom nödvändigheten av en utvidgad exportkreditfinansiering och genom den medverkan, som torde bli nödvändig från vårt lands sida vid de underutvecklade ländernas ekonomiska uppbyggnad. Ett ytterligare skäl av detta slag är de ökade anspråk på kapital som den europeiska integrationen kommer att ställa hos de svenska företagen till följd av den anpassning av produktionsapparaten, som sannolikt kommer att följa med de ändrade marknadsförhållandena.

De integrationspolitiska skälen innebär främst, att vårt land, som hittills i viss mån varit pådrivande på integrationsutvecklingen, inte gärna i längden kan presentera en, i förhållande till övriga europeiska länder, negativ attityd till just frågan om kapitalets integration. De bygger på att en ökad kapitalintegration utgör en förutsättning för att frihandelsområdet skall kunna nå full verkan. Härtill kommer att de strävanden som, inte minst från svensk sida, finns för att åstadkomma någon form av broslagning mellan de Sex och de Sju kan tänkas komma att möta svårigheter på grund av de skillnader som råder mellan de båda handelsblocken i fråga om kapitalets liberalisering. Det torde kunna göras gällande, att det är ett svenskt intresse att denna skillnad reduceras så snart som möjligt.

Det ligger i öppen dag att den integration i Europa, som vårt land så aktivt medverkat till, för en fortsatt gynnsam utveckling, där integrationens fördelar verkligen kan komma länderna till del, förutsätter en ökad integration också på kapitalets område. För att den specialisering av produktionen och den arbetsfördelning som integrationen åsyftar skall kunna fullföljas måste också kapitalet få söka sig den sysselsättning, som enligt integrationens principer framstår som den naturliga.

Det har vid upprepade tillfällen framhållits från regeringens och riksbankens sida, att frågan om en ytterligare liberalisering av kapitalrörelserna till och från vårt land har ekonomisk-politiska aspekter. Det finns i princip inget skäl att resa invändningar mot denna uppfattning. De ekonomisk-politiska konsekvenserna av en ytterligare frigivning har också varit föremål för uppmärksamhet såväl i OEEC-stadgan som i sexstatsunionen. Redan de förpliktelser vi påtagit oss inom OEEC är emellertid relativa i den meningen, att de kan dras tillbaka, om liberaliseringsåtgär-

derna skulle leda till allvarliga ekonomiska och finansiella störningar. Med hänsyn till den i förhållande till många länder i Europa starka återhållsamheten i fråga om vår inställning till kapitalintegrationen behöver det knappast befaras att våra ekonomisk-politiska målsättningar skulle äventyras av ytterligare steg i riktning mot en liberalisering av kapitalrörelserna. Inte ens inom sexstatsunionen har man helt upphävt kontrollen av kapitalrörelserna. Så länge en sådan kontroll består kan naturligtvis åtgärder vidtas för att motverka icke önskvärda konsekvenser på den ekonomiska politikens område. Det kan sålunda inte göras gällande, att fria kapitalrörelser och inte ens friare kapitalrörelser än vad vi nu har skulle förhindras av interna ekonomisk-politiska skäl. En annan sak är som ovan nämnts, att en fullständig frihet för kapitalet att röra sig över gränserna förutsätter en väsentligt större samordning av ländernas ekonomiska politik än vad som för närvarande gäller i Europa. Sexstatsunionens åtgärder visar emellertid, att även detta resonemang är tillämpligt först på ett stadium, då en avsevärd liberalisering kommit till stånd.

Riksdagen begärde i våras en snabb och förutsättningslös utredning av den fortsatta valutaregleringen, som ju f. n. huvudsakligen har till syfte att reglera kapitalrörelserna. Mot bakgrunden av den internationella utveckling som ovan antytts är det utomordentligt beklagligt, att finansministern kringskurit denna utrednings handlingsfrihet genom att i direktiven bl. a. konstatera, att behov fortfarande föreligger av fortsatt reglering av kapitalbetalningar »och att utredningen vid sin översyn av valutaförordningen bör utgå härifrån». Med hänsyn till finansministerns egen uppfattning att »handläggandet av regleringen av kapitalbetalningarna ständigt måste ske med hänsynstagande till den internationella utvecklingen på området och med beaktande av de ställningstaganden och diskussioner, som fortlöpande äger rum i de internationella samarbetsorganen» synes det i stället angeläget, att utredningen fått förutsättningslöst diskutera frågan om kapitalets integration i vidaste mening och de behov av kontroll som fortfarande kan finnas för vårt lands del.

Med återopande av vad här anförts får vi anhålla,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om sådan ändring av direktiven för den av Kungl. Maj:t tillsatta valutautredningen, att utredningen kan förutsättningslöst pröva behovet av en fortsatt reglering av kapitalrörelserna.

Stockholm den 26 januari 1961

C. G. Regnéll

Hans Nordgren

Gösta Darlin

Sten Källenius

Lennart Stiernstedt